

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Татяна Илиева (КМНЦ –БАН)
по обявения в ДВ, бр. 49 от 06.06.2023 г. конкурс за академичната длъжност "доцент"
в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление
2.1. Филология, научна специалност *Български език*
за нуждите на Секцията за българска терминология и терминография при Института за
български език „Професор Любомир Андрейчин“ - БАН
с единствен кандидат гл. ас. д-р Кристияна Симеонова

Кандидатката за академична длъжност „доцент“ Кристияна Симеонова е завършила магистърската програма на специалност Българска филология в СУ „Св. Кл. Охридски“, а през 2016 г. е защитила дисертация за придобиване на научна и образователна степен „доктор“ (тема на труда „Терминологичната номинация в съвременната българска политическа терминология“). От 1998 г. работи в ИБЕ „Професор Любомир Андрейчин“ при БАН първо към Секцията по българска диалектология и лингвистична география, а после към тази по терминология и терминография, където заема последователно длъжностите проучвател (1998-2016) асистент (2016 – 2017) и главен асистент (от 2017 насам). Набрала е значителен актив в научната и изследователска работа на академичната институция, към която принадлежи. Има зад гърба си общо 11 научни проекта в сферата на терминологичната теория и практика, в 7 от които е участвала като изпълнител, а в 4 – като ръководител. Понастоящем оглавява Секцията по терминология и терминография към ИБЕ.

Автор е на два самостоятелни монографични труда (единия по темата на малкия ѝ докторат и втория – предложен за настоящия конкурс). Освен това Кр. Симеонова е част от авторския колектив, съставил 3 терминологични речника (по хуманитарни, обществено-политически и икономически науки). Има десетки статии в реферирана и индексирани научна периодика („Български език“ „Български език и литература“, „Българска реч“, „Лингвистични проблеми“, „Русистика без граници“, „Наука“, „Acta Universitatis Lodzianis“, „Die Welt der Slaven“), в тематични сборници и в такива от различни научни форуми, проведени у нас и в чужбина. Научната ѝ автобиография ни информира за нейното активно научно сътрудничество с различни български и чужди академични институции (СУ, ШУ, ВТУ, ЮЗУ, ПУ, Университетите в Познан, Сегед, Лодз, Институт славяноведения в Москва и др.). Единадесет са участията на Кр. Симеонова в конференции след заемането на длъжността „главен асистент“ (редовно в ежегодната Международна научна конференция на ИБЕ, в периодичната Национална конференция с международно участие по лексикография и лексикология, в Международните славистични четения, в редица юбилейни форуми, проведени по инициатива на български и чужди академични институции). Посочени са шест нейни включвания в организационни и програмни комитети на различни научни мероприятия, както и членство в 4 научни организации (две от тях международни). Всичко това говори за видимостта и признанието, които Кр. Симеонова има у нас и зад граница, свидетелства за нейната активност и инициативност.

Кр. Симеонова представя за участие в конкурса общо 34 публикации от областта на терминологията, терминографията, лексикологията и словообразуването, в т.ч. 31 статии (повечето от тях представени като доклади в критична академична среда на различни научни форуми), и три монографии (едната по темата на защитената от нея дисертация за научната и образователна степен „доктор“, втората подготвена като хабилизационен труд за участие в обявения конкурс и третата с приложен характер, в която кандидатката е съавтор – „Терминологичен енциклопедичен речник по икономически науки“).

Тук ще се спра по-специално на втората книга, представена като хабилитационен труд в рамките на обявения конкурс. Както показва заглавието ѝ, в нея авторката разглежда въпроса за вариантността в терминологията – един отдавна дебатиран проблем сред терминологите. Това обстоятелство не намалява стойността на работата, която представлява първият всеобхватен и изчерпателен анализ на явлението *вариантност* при терминологичната лексика в българското езикознание.

Дългогодишната работа на Кр. Симеонова в Секцията по терминология и терминография на ИБЕ под прякото научно ръководство на световно признатата българска изследователка в тази сфера на знанието чл. кор. М. Попова, както и детайлното ѝ запознаване с нейната „Теория на терминологията“, натрупаният през десетилетията огромен практически опит в съставянето на терминологични речници, трудолюбието и всеотдайността са факторите, помогнали на Кр. Симеонова да се справи успешно с начинанието.

В увода към същинското изследване е направен стегнат преглед на предходната научна литература по зададената тема. Съсредоточавайки се над интересувания я въпрос, Кр. Симеонова резюмира основните изследвания върху вариантността като общолингвистичен и частнотерминологичен феномен. Синтезираният библиографски обзор в тази част на книгата с оглед на двете съществуващи мнения за и против допускането на вариантност при специалната лексика показва добрата осведоменост на авторката по разработвания от нея научен проблем. Още тук кандидатката взема отношение към съществуващата дискусия в науката, заемайки умерена позиция между стремежа за намиране на най-точната речева форма на термините чрез езикова фиксация на научните понятия, от една страна, и приемането на вариативността в терминологията като положителен факт, отразяващ динамичните процеси в живия език, от друга – позиция, която тя защитава аргументирано и последователно до последната страница на своята книга.

Подир увода съгласно изискванията на жанра „дисертация“ следва ясно и точно формулиране на целите и задачите на изследването: да се охарактеризира вариантността като езиков феномен при специалната лексика; да се разкрият факторите, които я поражда; да се направи обща лингвистична характеристика и разбор на семантичната и формалната вариантност в терминологията; да се посочат проблемите при лексикографирането на терминологичните варианти, както и да се предложат решения за тяхното отстраняване.

В съответствие с така предложените цели и задачи е и структурирането на същинската част на труда, чиито четири глави следват логиката на изследването в дедуктивен план – от общотеоретичните постановки към конкретно практическите решения. В тях са изпълнени всички предварително заявени в увода задачи.

Теоретичната база на работата е зададена в глава II. (Някои терминологични уточнения). Тя се явява важна отправна точка за изследването по-нататък.

В глави III и IV от различни източници (общи и специализирани речници, както и трудове на отделни автори) е проучен и подбран огромен по количество лексикален материал от разни терминологични системи, свързан с разглежданото езиково явление при специалните наименования. На базата на щателно анализирани многобройни примери са представени изчерпателно всички типове вариантност в терминологията.

V глава е естествено обобщение на натрупания огромен практически опит от страна на Кр. Симеонова като дългогодишен сътрудник на Секцията по терминология. На базата на реалните проблеми, с които се е сблъсквала в терминографската си дейност през годините, изследователката предлага конкретни решения за тяхното преодоляване.

В заключението на ново равнище на обобщение се извеждат изводите от предходните глави.

Трудът е снабден с необходимия за всяко съвременно научно изследване справочен апарат, включващ списък на ползваните източници (38 библиографски единици) и цитираната литература (45 заглавия). Добре би било да се разшири листата на западноезичната литература.

Представеният за конкурса „Терминологичен енциклопедичен речник по икономически науки“ е част от поредицата речници на основните термини в българската наука, изготвяни в Секцията по терминология и терминография. Кр. Симеонова заедно с останалите си колеги от екипа на чл. кор. М. Попова в продължение на повече от две десетилетия проучва всички достъпни справочници и специализирани източници и участва в създаването на тяхна база на общ архив на научната лексика и на терминологични архиви на отделните научни области.

Представените за конкурса 31 статии на свой ред разкриват широкия поглед на Кр. Симеонова върху проблематиката на науката за термините. Извън предварителните публикации по темата на хабилитационния труд (16-18) значителна част от работите ѝ са в областта на сравнителното езикознание и на базата на многобройни паралели показват близостта и различията между българския и руския език по отношение на терминологичната лексика (1-4, 7, 8, 10, 13, 14, 20, 24). Други разработки са посветени на проблемите на терминологичната номинация (9, 11, 25), терминологичната парадигматика (15, 19), системността в терминологията (21, 29, 31), наукознанието, в частност историята на лингвистиката (30) и историята на терминознанието (22, 26), историческата терминология (23), теорията на терминографията (6, 27), методиката (12). Би било добре изводите в края на публикациите да бъдат по-конкретни.

Едно от големите достойнства на трудовете на Кр. Симеонова е техният ясен и понятен научен език – завидно умение, което притежават малцина изследователи.

В заключение ще кажа, че работите, които Кр. Симеонова представя за обявения конкурс, са значим както в количествено, така и в качествено отношение дял от цялостната научна продукция на българската школа по терминология и терминография, създадена от нейния доайен – чл. кор. проф. дфн Мария Попова, един изследовател, отдаден с много любов и до днес въпреки напредналата си възраст на научната си и научно-ръководната си дейност.

Извън полето на терминологията и терминографията Кр. Симеонова има подчертан научен интерес и в областта на езиковата култура. Свидетелство за това е активното ѝ включване в Службата за езикови справки, които Институтът за български език предлага по телефона и на страницата си в интернет.

Чистотата на езика във всичките му сфери – научен и всекидневен, е кауза за Кр. Симеонова. Не съм виждала друг учен, който толкова емоционално ангажирано да радее за съхраняването на езиковото ни богатство и самобитност. Това ѝ качество я прави верен следовник на Кирило-Методиевите традиции на българското слово – закваска, която тя вероятно носи още от ученическите си години в Националната гимназия за древни езици и култури, чийто възпитаник е.

От всичко казано дотук личи, че Кр. Симеонова има научно-изследователския потенциал да изпълнява длъжността доцент. Дейността ѝ отговаря на научните показатели, определени от Закона за академичния растеж в националните изисквания и изискванията на ИБЕ като автономно академично звено към БАН за заемането на длъжността „доцент“. Затова напълно убедено препоръчвам на почитаемото научно жури да присъди на Кр. Симеонова академичната длъжност „доцент“.